

Vznik a vývoj psychologie práce

aneb

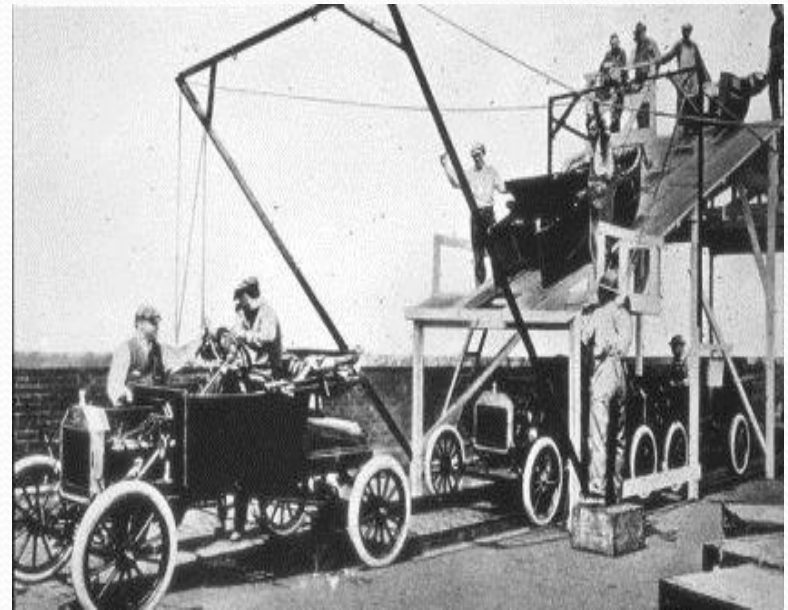
trocha historie nikoho nezabije...

**Na počátku psychologie práce
bylo slovo...**

PSYCHOTECHNIKA

Pojem psychotechnika...

- se stal symbolem pro **první etapu psychologie práce**
- s největším rozvojem ve 20. letech 20. století
- jehož hlavním přínosem byl **rozvoj psychodiagnostiky**

Připomeňme si, že...

- počátek 20.století = období **mechanizace**
- rozmach průmyslu, rozvoj **strojové a pásové výroby**
- rozhodujícím činitelem pro kvalitu výroby a činitelem odpovědným za chyby a selhání však zůstává v první řadě **lidský faktor**
- a proto...

Max Weber (1864 – 1920)

- profesor národního hospodářství na univerzitě v Heidelbergu
- autor knihy „**K psychofyzice průmyslové práce**“
- zabýval se následujícími oblastmi:
 - zkoumání pracovních předpokladů
 - psychofyzická podmíněnost pracovní schopnosti
 - zachycení pracovní křivky
 - vlastní teorie činnosti – ***homo economicus***

Pojem psychotechnika zavedl ...

- **William STERN** (1871 – 1938)
- aby jí označoval **práci s lidmi**
- a odlišil ji tak od **psychognostiky**, tedy poznávání lidí

Pojem psychotechnika přejal...

- harvardský profesor Hugo **MÜNSTERBERG** (1863 – 1916)
- 1910 pohostinské přednášky psychotechniky v Berlíně
- **1912** - kniha „**Psychologie und Wirtschaftsleben**“
(Ψ a hospodářský život) - první systematické pojednání o psychotechnice

- 1914 kniha „**Grundzüge der psychotechnik**“ (Základy Psychotechniky)

- **psychotechniku vymezil široce jako**

„...psychologii užitou pro řešení problémů zdravotních, sociálních, zdravotnických, národohospodářských, právních, uměleckých i vědeckých“

- v roce 1916 HM zemřel...

Psychotechnika však žila dál...

- jejím obsahem se rozuměly především **4 oblasti**:
 1. *zjišťování schopností a výběr uchazečů pro různá povolání*
 2. *pracovní příprava, výcvik a výchova*
 3. *racionalizace práce a pracovního prostředí*
 4. *rozbory práce a pracovní studie*
- dodnes hlavní náplň psychologie práce...

...popularita psychotechniky

- vzrostla během **1. světové války**,
kdy se rozšířila zejména do:
 - **Německa:**
 - psychotechnické zkoušky
pro **výběr řidičů a pilotů**
 - **USA:**
 - skupinové **testy inteligence**
pro **ozbrojené síly**

Psychotechnické ústavy

- první vlaštovkou bylo založení Psychotechnické laboratoře při VŠ technické v Drážďanech
- odtud se podíleli na vývoji psychotechniky v Československu Walter Blumenfeld, Ewald Sachsenberg a jeho český dlouholetý spolupracovník **Jan Doležal**

...v Československu...

- český **Psychotechnický ústav** při VI. odboru Masarykovy akademie práce byl založen v roce 1920 (Růžek, Forster, Lörsch, Šeracký)
- v roce 1932 je založen **Ústřední psychotechnický ústav** (spoluzakládá ministerstvo školství, řídí prof. Šeracký)
- v roce 1938 vzniká **Ústav lidské práce** (zakládá Česká akademie technická, řídí doc. Doležal)
- v letech 1947-51 existoval **Československý ústav práce** (zakládá ministerstvo práce a soc. péče, řídí dr. Fišer)
- další významná jména jsou Váňa, Lancová, Říha, Stejskal, Růžek a Stavěl

...a tak

- těžištěm psychotechnické činnosti v ČSR byl *výběr pracovníků (oblast průmyslu a dopravy) a poradenství pro volbu povolání a studia*
- celosvětově nezáměrně docházelo ke **zúžení psychotechniky na výběr zaměstnanců**
- **posuzování ne-/vhodnosti uchazeče na pracovní místo se často redukovalo na jediné kritérium: IQ**
- v důsledku toho došlo k roztržce mezi psychotechnikou a teoretickou psychologií

po 2. světové válce tedy...

- hovoříme o **psychologii práce**
- původní zaměření oboru bylo příliš úzké
- změna koncepce – **psychologie práce a organizace**
- předmětem se stalo také studium jednání lidí v organizačních podmínkách

Kam jsme se posunuli...

PŮVODNÍ POJETÍ

- **psychologie práce**
 - = soubor návodů pro řešení problémů průmyslové praxe
 - soustředí se na pracovní činnosti – cesty a způsoby jak lidé jednají při plnění úkolů
 - lidé = pracovníci
 - pojmy: pracovní prostředí, úkoly, výkon, chyba, zátěž, únava,...

NOVÉ POJETÍ

- zahrnuje již zmiňovanou **psychologii práce**
- **personální psychologii**
 - zaměřuje se na vztah člověk – organizace a jeho rozvoj, ev. ukončení
 - lidé = zaměstnanci
 - pojmy: schopnosti, potřeby, motivace, plat, úkoly
- **organizační psychologii**
 - zaměření na jednání lidí (i skupinové) ve vztahu k organizaci
 - lidé = členové
 - pojmy: komunikace, vedení, spolupráce, organizační kultura, konflikt, rozhodování

Možnosti uplatnění psychologa:

- výběr a rozmisťování
- vzdělávání, výcvik a rozvoj
- organizační rozvoj a změny
- měření činnosti
- hodnocení výkonnosti
- kvalita pracovního života
- pracovní vztahy a motivace
- psychologie spotřebitele
- inženýrská psychologie...

Psychologie práce...

... se zabývá všemi aspekty lidského chování, myšlenek, pocitů a zkušeností vzhledem k práci.

Jaká témata z této oblasti považujete za aktuální???

Doporučená literatura

- ***Schein Edgar: Psychologie organizace.*** Praha: Orbis, 1969.
- ***Štikar Jiří: Psychologie ve světě práce.*** Praha: Karolinum, 2003.
- ***Alena Plháková: Dějiny psychologie.*** Praha: Grada, 2006